

Judikatūras krājums

Lieta C-181/16

**Sadikou Gnandi
pret
État belge**

(Conseil d'État (Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi – Direktīva 2008/115/EK – 3. panta 2) punkts – “Nelikumīgas uzturēšanās” jēdziens – 6. pants – Atgriešanas lēmuma pieņemšana, pirms izskatīta pārsūdzība par atbildīgās iestādes lēmumu noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 18. pants, 19. panta 2. punkts un 47. pants – Neizraidišanas princips – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību – Atļauja palikt dalībvalstī

Kopsavilkums – Tiesas (virspalāta) 2018. gada 19. jūnija spriedums

1. *Prejudiciāli jautājumi – Vēršanās Tiesā – Vajadzība, lai iesniedzējtiesā būtu izskatāma lieta (LESD 267. pants)*
2. *Prejudiciāli jautājumi – Tiesas kompetence – Valsts tiesību interpretācija – Izslēgšana (LESD 267. pants)*
3. *Robežkontrole, patvērums un imigrācija – Imigrācijas politika – To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi – Direktīva 2008/115 – Piemērojamība personām – Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs, kura pieteikums tika noraidīts pirmajā instancē – Iekļaušana – Atļauja palikt dalībvalsts teritorijā, gaidot par šo noraidījumu iesniegtas pārsūdzības iznākumu – Ietekmes neesamība (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/115 9. apsvērums un 6. panta 4. un 6. punkts; Padomes Direktīvas 2005/85 7. panta 1. punkts un 39. panta 3. punkta a) apakšpunkts)*
4. *Robežkontrole, patvērums un imigrācija – Imigrācijas politika – To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi – Direktīva 2008/115 – Pārsūdzība par atgriešanas lēmumu vai izraidišanas lēmumu – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā – Neizraidišanas princips – Šīs pārsūdzības ipso jure apturoša iedarbība tiesas instancē (Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pants, 19. panta 2. punkts un 47. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/115 6. pants)*
5. *Robežkontrole, patvērums un imigrācija – Imigrācijas politika – To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi – Direktīva 2008/115 – Atgriešanas lēmums, kas attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo ir pieņemts uzreiz pēc viņa starptautiskās aizsardzības*

pieteikuma noraidīšanas un pirms par šo noraidījumu iesniegtas pārsūdzības iznākuma – Pieļaujamība – Nosacījumi – Atgriešanas procedūras apturēšana, gaidot šīs pārsūdzības iznākumu – Pieteikuma iesniedzējs, kas var izmantot no Direktīvas 2003/9 izrietošās tiesības un atsaukties uz apstākļu izmaiņām, kuras notikušas pēc atgriešanas lēmuma pieņemšanas

(Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pants, 19. panta 2. punkts un 47. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/115 5. pants, 6. panta 1. punkts, 7. un 15. pants; Padomes Direktīva 2005/85; Padomes Direktīvas 2003/9 2. panta c) punkts un 3. panta 1. punkts)

1. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 31. punktu)

2. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 34. punktu)

3. Saskaņā ar Direktīvas 2005/85 7. panta 1. punktu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs palikt dalībvalstī vienīgi procedūras nolūkā, līdz pirmajā instancē tiek pieņemts lēmums, ar ko noraidīts starptautiskās aizsardzības pieteikums. Lai gan saskaņā ar minētās tiesību normas skaidro formulējumu šīs tiesības palikt [dalībvalstī] nerada tiesības uz uzturēšanās atļauju, tomēr tostarp no Direktīvas 2008/115 9. apsvēruma izriet, ka minētās tiesības palikt [dalībvalstī] liedz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja uzturēšanos kvalificēt kā “nelikumīgu” šīs direktīvas izpratnē laikposmā no viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas brīža līdz pirmās instances lēmuma par šo pieteikumu pieņemšanai.

Kā nepārprotami izriet no Direktīvas 2005/85 7. panta 1. punkta teksta, šajā tiesību normā paredzētās tiesības palikt dalībvalstī izbeidzas līdz ar lēmuma, ar kuru atbildīgā iestāde pirmajā instancē noraida starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pieņemšanu. Ja nav tiesību uzturēties vai uzturēšanās atļaujas, kas ieinteresētajai personai tiktu izsniegta uz kāda cita juridiska pamata, piemēram, saskaņā ar Direktīvas 2008/115 6. panta 4. punktu, un kas ļautu noraidītajam pieteicējam atbilst iecelšanas, uzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās attiecīgajā dalībvalstī nosacījumiem, šī noraidošā lēmuma sekas ir tādas, ka kopš tā pieņemšanas šis pieteicējs vairs neatbilst šiem nosacījumiem un tādēļ viņa uzturēšanās kļūst nelikumīga. Tātad uzreiz pēc šī noraidījuma vai kopā ar to – ar vienu un to pašu administratīvo aktu – principā attiecībā uz šādu valstspiederīgo var tikt pieņemts atgriešanas lēmums.

Ir taisnība, ka Direktīvas 2005/85 39. panta 3. punkta a) apakšpunkts dod dalībvalstīm iespēju paredzēt noteikumus, kas ļautu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem palikt to teritorijā, gaidot par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu iesniegtās pārsūdzības iznākumu. Tāpat ir taisnība, ka 2013. gada 30. maija sprieduma *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343) 47. un 49. punktā Tiesa nosprieda, ka atļauja palikt dalībvalsts teritorijā, lai efektīvi pārsūdzētu starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu, liedz piemērot Direktīvu 2008/115 trešās valsts valstspiederīgajam, kas iesniedzis šo pieteikumu, līdz pārsūdzības par šī pieteikuma noraidījumu iznākumam. Tomēr no minētā sprieduma nevar tikt izsecināts, ka šāda atļauja palikt dalībvalsts teritorijā liedz uzskatīt, ka kopš starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanas brīža, izņemot gadījumus, kad pastāv tiesības uzturēties vai tāda uzturēšanās atļauja kā šī sprieduma 41. punktā minētā, attiecīgās personas uzturēšanās kļūst par nelikumīgu Direktīvas 2008/115 izpratnē.

(skat. 40.–44. un 59. punktu)

4. No Tiesas judikatūras izriet, ka, ja valsts nolemj sūtīt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uz valsti, attiecībā uz kuru pastāv pamatoti iemesli domāt, ka viņš tiks pakļauts reālam tādas izturēšanās riskam, kas ir pretrunā Hartas 18. pantam, to aplūkojot kopsakarā ar Ženēvas konvencijas 33. pantu, vai Hartas 19. panta 2. punktam, tad Hartas 47. pantā paredzētās tiesības uz

efektīvu tiesību aizsardzību prasa, lai šim pieteicējam būtu pieejams tiesību aizsardzības līdzeklis ar *ipso jure* apturošu iedarbību attiecībā uz tāda pasākuma izpildi, ar kuru atļauta viņa nosūtīšana (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, 52. punkts, un 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 54. punkts).

Ir taisnība, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka fakts, ka pārsūdzībai, kas vērsta tikai pret lēmumu noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, nav apturošas iedarbības, principā atbilst neizraidišanas principam un Hartas 47. pantam, ja šī lēmuma izpilde pati par sevi nevar izraisīt attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā izraidišanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 56. punkts). Turpretim pret atgriešanas lēmumu Direktīvas 2008/115 6. panta izpratnē vērstajai pārsūdzībai, lai attiecībā uz attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo tiktu ievērotas neizraidišanas principa un Hartas 47. panta izrietošās prasības, ir jābūt *ipso jure* apturošai iedarbībai, jo šī lēmuma dēļ šis valstspiederīgais var tikt pakļauts reālam tādas izturēšanās riskam, kas ir pretrunā Hartas 18. pantam, to aplūkojot kopsakarā ar Ženēvas konvencijas 33. pantu, vai Hartas 19. panta 2. punktam pretējās izturēšanās riskam (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, 52. un 53. punkts, kā arī 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 57. un 58. punkts). Tas tā ir *a fortiori* gadījumos, kad runa ir par iespējamo izraidišanas lēmumu šīs direktīvas 8. panta 3. punkta izpratnē.

(skat. 54.–56. punktu)

5. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, to aplūkojot kopsakarā ar Padomes Direktīvu 2005/85/EK (2005. gada 1. decembris) par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu, un ņemot vērā neizraidišanas principu un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas nostiprināti Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pantā, 19. panta 2. punktā un 47. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neliedz pieņemt atgriešanas lēmumu saskaņā ar Direktīvas 2008/115 6. panta 1. punktu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, uzreiz pēc tam, kad atbildīgā iestāde ir noraidījusi šo pieteikumu, vai vienlaikus ar minēto noraidījumu ar vienu un to pašu administratīvo aktu un tātad pirms pārsūdzības, kas iesniegta tiesā par šo noraidījumu, iznākuma, ar nosacījumu tostarp, ka attiecīgā dalībvalsts garantē, ka, gaidot šīs pārsūdzības iznākumu, tiek apturētas visas atgriešanas lēmuma tiesiskās sekas, ka šis pieteikuma iesniedzējs šajā laikposmā var izmantot no Padomes Direktīvas 2003/9/EK (2003. gada 27. janvāris), ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai, izrietošās tiesības un ka viņš var atsaukties uz jebkādam apstākļu izmaiņām, kas notikušas pēc atgriešanas lēmuma pieņemšanas un kas varētu būtiski ietekmēt konkrētās personas situācijas novērtējumu no Direktīvas 2008/115, it īpaši tās 5. panta, viedokļa, un tas ir jāpārbauda valsts tiesai.

Šajā kontekstā dalībvalstīm ir jānodrošina pārsūdzības par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu pilnīga efektivitāte, ievērojot pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, kas tostarp nozīmē, ka visām atgriešanas lēmuma sekām ir jābūt apturētām līdz šīs pārsūdzības iesniegšanas termiņa beigām un, ja šāda pārsūdzība tiek iesniegta, līdz tās iznākumam. Šajā ziņā nepietiek ar to, ka attiecīgā dalībvalsts neveic atgriešanas lēmuma piespiedu izpildi. Gluži pretēji, ir nepieciešams, lai visas šī lēmuma tiesiskās sekas tiktu apturētas un, tātad it īpaši, lai nesāktos Direktīvas 2008/115 7. pantā paredzētās brīvprātīgas izceļošanas termiņa tecējums, kā arī lai attiecīgajai personai tiktu atļauts palikt dalībvalsts teritorijā. Vēl jo vairāk, šajā laikposmā šī persona nevar tikt aizturēta izraidišanas nolūkā saskaņā ar šīs direktīvas 15. pantu.

Turklāt attiecīgajai personai, gaidot pārsūdzības par viņas starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu, kuru pirmajā instancē veikusi atbildīgā iestāde, iznākumu, principā ir jābūt tiesībām, kas izriet no Direktīvas 2003/9. Proti, minētās direktīvas 3. panta 1. punkts pakļauj tās piemērošanu tikai nosacījumam par to, ka pastāv atļauja palikt dalībvalsts teritorijā kā [patvēruma] meklētājam, un tātad neizslēdz šādu piemērošanu gadījumā, ja attiecīgā persona, lai gan tai ir šāda atļauja, nelikumīgi

uzturas valstī Direktīvas 2008/115 izpratnē. Šajā ziņā no Direktīvas 2003/9 2. panta c) punkta izriet, ka attiecīgā persona saglabā savu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja statusu šīs direktīvas izpratnē, kamēr par tās pieteikumu vēl nav pieņemts galīgais lēmums (šajā nozīmē ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 27. septembris, *Cimade* un *GISTI*, C-179/11, EU:C:2012:594, 53. punkts).

(skat. 61.–63. un 67. punktu un rezolutīvo daļu)